

ประเด็นการถอดบทเรียนการบริหารโครงการวิจัยแหล่งทุนภายนอก กรณีการบริหารการเงินบัญชี

1. ปัญหา/อุปสรรค ของการบริหารการเงินบัญชีโครงการวิจัยแหล่งทุนภายนอก

- แหล่งทุนภายนอกแต่ละที่มีระบบและระเบียบการเงินที่แตกต่างกัน
- กระบวนการด้านการเงินการบัญชี แต่ละแหล่งทุนแตกต่างกัน และปรับเปลี่ยนไปแต่ละปี
 - สสส กรอกข้อมูลรายรับ รายจ่าย เอกสารต่างๆในระบบสารสนเทศของสสส <https://webportal.thaihealth.or.th/>
 - สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) แบบรายงานการเงิน
 - สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส) แบบรายงาน รง1-3
- งบประมาณที่ขอเสนอโครงการกับการใช้จ่ายจริงที่เกิดขึ้น ไม่สอดคล้องกัน
- การขาดการบริการจัดการความเสี่ยง และการจัดการเงินการบัญชีที่ดี (สะสมค่างมาเคลียร์ ค่างมาจัดการ)

2. ข้อจำกัด ของการบริหารการเงินบัญชีโครงการวิจัยแหล่งทุนภายนอก

- ระเบียบข้อบังคับแต่ละแหล่งทุนภายนอก
- เจ้าหน้าที่ประสานงานของแหล่งทุนภายนอก
- การบริหารจัดการงบประมาณ บริหารความเสี่ยง ของทีมวิจัย
- แหล่งทุนภายนอก ใช้ระยะเวลาในการโอนงบประมาณล่าช้า ไม่ทันต่อการจัดกิจกรรม หรือการบริหารโครงการ
- เงินตรงจ่ายก่อนได้งบประมาณโครงการ เพื่อดำเนินการ บางแหล่งทุน อาจจะทำให้ 20:50:20:10 ไม่ทัน ไม่สอดคล้องการดำเนินกิจกรรมโครงการ

3. แนวทางแก้ไข ของการบริหารการเงินบัญชีโครงการวิจัยแหล่งทุนภายนอก

- ศึกษาระเบียบข้อบังคับแต่ละแหล่งทุนภายนอก
- ประสานงานกับเจ้าหน้าที่แหล่งทุนอย่างใกล้ชิด
- ออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับงบประมาณ

บทสัมภาษณ์การถอดบทเรียนการบริหารโครงการวิจัยแหล่งทุนภายนอก กรณีการบริหารการเงินบัญชี
อ.เชมชาติ ตนบุญ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วันที่ 8 มีนาคม 2566

.....

ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารการเงินวิจัยของแหล่งทุนภายนอก มีปัญหาอุปสรรคแตกต่างกันอย่างไร

เชมชาติ :

ต้องเริ่มตั้งแต่ตอนตั้งโครงการ ตั้งแต่อาจารย์แต่ละท่านจะเริ่มโครงการ จะมีปัญหาอุปสรรคตั้งแต่เริ่มโครงการ ถ้าโครงการไหนอาจารย์แต่ละท่านเข้าใจบริบท หรือลักษณะของแหล่งทุนนั้นๆ ว่า มีการจัดการในด้านบัญชีอย่างไรบ้าง การตั้งงบประมาณก็จะสอดคล้องกับกิจกรรมที่สามารถบริหาร โครงการให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ แต่หากบางกรณี ตั้งงบประมาณไปก่อนจึงมาบริหารจัดการภายหลังกรณีนี้จะมีปัญหา เพราะว่าลักษณะกิจกรรมกับงบประมาณไม่ค่อยสอดคล้องกัน ซึ่งปัญหาอุปสรรคหลักๆแล้ว เท่าที่มองเห็นคือ

1. ระเบียบในการบริการจัดการการบัญชีต่าง ๆ ที่แต่ละแหล่งทุนจะมีกรอบในการใช้งบประมาณต่างกัน และลักษณะของการกระบวนการด้านการเงินการบัญชีจะมีการปรับในแต่ละปีด้วย เช่น ของ วช. หากได้เงินมาตั้งแต่ปี 64 ก็อาจจะไม่ต้องให้เจ้าหน้าที่กรอกข้อมูลลงในระบบ หรือให้เจ้าหน้าที่การเงินคณะเซนต์ แต่ล่าสุด ของ วช. เปลี่ยนรูปแบบให้ที่ต้องให้เจ้าหน้าที่การเงินรับรองก่อน ดังนั้นจะเห็นว่าในแต่ละปีแม้ว่าจะเป็นแหล่งทุนเดียวกัน แต่การจัดการการบริหารการเงินการบัญชีก็อาจจะแตกต่างกัน เพราะจะมีคู่มือในการบริหารความเสี่ยงของแต่ละแหล่งทุนมา

2. การตั้งงบและการใช้งบที่ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมที่ตั้งไว้ เช่นมีการขอแหล่งทุนเพื่อให้ได้เงินมาก่อนแล้ว บริหารจัดการภายหลัง

ใจ :

ที่สรุปได้น่าจะมีสองเรื่อง เรื่องแรกคือ ตอนเขียนโครงการไม่ได้ดูรายละเอียดเชิงลึกกว่า จะใช้เงินอย่างไรบ้าง และพยายามขอให้ได้เงินมาก่อน ซึ่งกิจกรรมนั้นอาจจะไม่ได้คิดถี่ถ้วนในการทำงานงบประมาณหรือการทำโครงการให้สอดคล้อง อาจจะเป็นเพราะแหล่งทุนแต่ละที่ที่ต้องการแบบด่วน เช่น ภายใน 1-2 อาทิตย์ ทำให้หัวหน้าโครงการอาจจะคิดโครงการ กิจกรรม แผนงาน ได้จำกัด

เขมชาติ :

อีกอันคือแหล่งทุนที่มักเปลี่ยน เช่นเปลี่ยนนโยบาย เปลี่ยนนอัตรการเงิน ซึ่งไม่ใช่แตกต่างกันไปตามแหล่งทุนเท่านั้น แต่แหล่งทุนเดียวกันก็มีความแตกต่างไปในแต่ละปี ทำให้ผู้รับทุนจะต้องใช้เวลาการศึกษาคู่มือของแต่ละแหล่งทุน จะใช้ของปีก่อนหน้าไม่ได้ และยังมีประเด็นเรื่องการให้เจ้าหน้าที่การเงินของคณะเข้ามารับรอง

- กาจัดเงินที่ดี ต้องยอมรับว่าโดยหลักแล้วการบริหารจัดการการเงินที่ดี มีลักษณะต่อไปนี้คือ

1. ก่อนกิจเริ่มกรรมต้องตั้งงบการเงินทดลองจ่ายก่อน ว่ากิจกรรมต่าง ๆ จะมีค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง แล้วจึงจะมาจัดการภายหลังว่าแต่ละกิจกรรมใช้อย่างไรบ้างและจึงสรุปยอดเป็นยอดทดลองจ่าย ซึ่งเกิดขึ้นเกือบทุกกิจกรรม

ทั้งนี้สิ่งที่กล่าวมาเป็นหลักการที่แต่ละงบควรทำ แต่เนื่องจากความเป็นจริงแล้วอาทิตย์หนึ่งจัดหลายกิจกรรมทำให้ไม่สามารถจัดการได้ทัน และสิ่งที่ทำกัน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี คือ เก็บไว้ก่อน แล้วจึงมาจัดการทีละไตรมาส ข้อเสียของวิธีนี้คือ หากมีอะไรผิดพลาด หรือไม่สมบูรณ์เราจะไม่สามารถแก้ไขได้ทัน

โจ :

ซึ่งระบบที่ดีก็เหมือนกับระบบของคณะ ที่เวลาจะใช้เงินต้องมีการยืมเงิน เคลียร์เงิน แต่เนื่องด้วยโครงการวิจัยไม่ได้มีเจ้าหน้าที่บัญชี จัดการเรื่องการเงินโดยตรง แต่กลับฝากเรื่องบัญชี กรเงินไปกับผู้ช่วยวิจัย ซึ่งผู้ช่วยวิจัยเองก็ไม่ได้ทำเรื่องบัญชีหรือการเงินเพียงอย่างเดียว ซึ่งมีอะไรอีกบ้าง

เขมชาติ :

ต้องทำทั้งเรื่องของการบริหารโครงการ ติดต่อประสานงาน เรื่องของการจัดเตรียมข้อมูลเตรียมเอกสารต่าง ๆ ดังนั้นหากจะต้องมาจัดการเรื่องการเงินจะไม่สามารถทำหน้าที่อย่างอื่นได้

โจ :

ข้อจำกัดในการจัดการบริหารแหล่งทุนนจากภายนอก

เขมชาติ :

ข้อจำกัดมีอยู่

1. ระเบียบของแหล่งทุนที่เปลี่ยนไปมา เพราะจะต้องขึ้นอยู่กับแหล่งทุนว่ามีระเบียบอย่างไรบ้าง เราจำเป็นจะต้องตามให้ทัน

2. ข้อจำกัดในเรื่องของทีมีวิจัย และเจ้าหน้าที่บริหารโครงการ เช่น บางครั้ง หัวหน้าโครงการจัดการโดยสามารถยืดหยุ่น แต่ทั้งนี้ในทางการเงิน ไม่สามารถยืดหยุ่นได้ ส่งผลต่อการบริหารการเงินโครงการไม่ให้เกิดงบประมาณของแหล่งทุนและไม่ให้ผิดระเบียบมากเกินไป
3. เรื่องแหล่งทุน
 - a. กระบวนการของฝั่งแหล่งทุน ที่เกือบทุกแหล่งทุนที่จะมีระยะเวลาจากฝั่งแหล่งทุนว่าจะโอนให้เราช้าเร็วเท่าไร แต่ลักษณะของกิจกรรมบางกิจกรรมไม่สามารถรอได้ ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องหาเงินเพื่อทดลองจ่ายก่อน แล้วภายหลังเมื่อได้เงินมาจึงค่อยมาคืนในแหล่งที่เราทดลองจ่ายไป
 - b. กรณีของเจ้าหน้าที่ประสานงานทุนภายนอก หากเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานโครงการมีความเชี่ยวชาญ และเราสามารถติดต่อประสานงานได้ตลอดเวลา และใกล้ชิด ทำให้เราสามารถสอบถามได้เรื่อย ๆ แต่บางกรณีเมื่อไหร่ที่เจ้าหน้าที่ผู้ติดต่อประสานงานโครงการไม่สามารถให้ข้อมูลด้านการเงินการบัญชีว่าเป็นอย่างไร ทำให้เราลำบาก และเรื่องของความแม่นยำเรื่องของการบริการการเงิน และเมื่อสอบถามเจ้าหน้าที่แต่ละคนก็จะได้ข้อมูลที่แตกต่างกันไป

ใจ :

นอกจากเรื่องระเบียบของแหล่งทุนที่มีความเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ก็ยังมีเรื่องของเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานที่สามารถใช้เงินอะไรได้บ้าง หรือไม่ได้บ้าง มีขอบเขตขนาดไหน โดนงบได้ไหม ต้องทำอย่างไร โดยเจ้าหน้าที่แต่ละคนก็จะมี การตีความระเบียบที่แตกต่างกัน

อีกประเด็นหนึ่งคือเรื่องเงินส่วนเงิน แต่งานก็ต้องส่ง ?

เขมชาติ :

ประเด็นเรื่องเงินอาจจะมาช้า แต่งานต้องส่งให้ตรงเวลา เนื่องจากหากส่งงานช้าจะมีค่าปรับ เกือบทุกแหล่งทุนจะเข้มงวดเรื่องเวลาในการส่งงาน ขณะที่เรื่องการโอนเงินไม่ได้กำหนดเวลาชัดเจนเนื่องจากแหล่งทุนทราบว่าจะต้องนำงานให้ผู้ทรงอำนาจก่อนจึงจะโอนเงินให้ภายหลัง แต่ทั้งนี้การดำเนินกิจกรรมก็ไม่สามารถหยุดได้ เพราะระยะเวลานั้นถูกนับตลอด

อีกลักษณะหนึ่งคือฝั่งผู้รับทุนเอง เพราะบางครั้งแหล่งทุนภายนอกโอนเงินตรงเข้าสู่บัญชีของมหาวิทยาลัย จึงจะต้องเข้าสู่ระเบียบขั้นตอนของมหาลัยอีกชั้นหนึ่ง

โจ :

ก็คือหากเข้าบัญชีมหาวิทยาลัยก็ต้องมีขั้นตอนที่เงินของมหาวิทยาลัยมาสู่คณะ และจากคณะไปสู่โครงการวิจัยก็ต้องใช้เวลา

การแบ่งงวดเงิน ?

เขมชาติ :

การแบ่งงวดเงินเป็นปัญหา เพราะส่วนใหญ่กิจกรรมของโครงการจะค่อนข้างเน้นไปที่ช่วงแรก เช่น ปีหนึ่ง 3-6 เดือนแรก จะเป็นช่วงที่ต้องรีวิว ต้องลงพื้นที่เป็นจำนวนมาก ประเด็นคือการจัดงบของแต่ละแหล่งทุน เกือบทุกแหล่งทุนหลักๆแล้ว งบแรกจะให้ประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ แล้วจึงข้ามไปงวด 2 งวด 3 อย่างเช่น ของ วช. ล่าสุด งบแรก 20 เปอร์เซ็นต์ งบสอง 50 เปอร์เซ็นต์ งบสาม 20 เปอร์เซ็นต์ และงวดสุดท้าย 10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นส่วนค่าตอบแทนของทีมงานวิจัย ซึ่งแต่ละกิจกรรมเราตั้งงบประมาณไว้สำหรับงวดแรกประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ แต่เนื่องจากได้มาเพียง 20 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น อีก 30 เปอร์เซ็นต์ จะต้องทำการทดลองจ่ายไปก่อน หรือใช้ส่วนของทีมงานวิจัยสำรองจ่ายออกไปก่อน เพื่อส่งงานให้เร็วขึ้น เพื่อให้ได้เงินงวดที่สองมา การตั้งงบประมาณของแหล่งทุนที่ต้องตั้งงบประมาณภายในกรอบ ทำให้เราต้องทำกิจกรรมตามกรอบงบประมาณด้วย

โจ :

เรื่องของการรวบรวมใบเสร็จ มีปัญหาอุปสรรคบ้างหรือไม่ เช่น ไปลงพื้นที่ต่างจังหวัด

เขมชาติ :

ในเรื่องการรับรองใบเสร็จ ทุกอันจำเป็นจะต้องมีใบสำเนารับเงินและต้องมีการแนบบัตรประชาชน ซึ่งจริงๆ แล้วบางหน่วยงานเริ่มปรับตัวแล้ว คือไม่ต้องมีบัตรประชาชน ขอเพียงแค่มีย ลายมือชื่อ เบอร์โทร และเลขบัตรประชาชนเท่านั้น เห็นด้วยในส่วนนี้ เนื่องจากการลงพื้นที่เราไม่ได้จัดที่โรงแรมตลอดเวลา บางครั้ง ไปทะเล หรือขึ้นนดอย บางที่สัญญาณโทรศัพท์ไม่มี ไฟฟ้าไม่มี

บางครั้งจึงต้องทำการปรับวิธีการ อย่างเช่น ขอให้ผู้เข้าร่วมลงลายมือชื่อในเอกสารไว้ก่อน และเซ็นต์ต่อมไว้ว่าสำเนาถูกต้อง แล้วจึงมาปรีนซ์ข้อมูลภายหลัง แต่ต้องขึ้นอยู่กับความเชื่อใจของผู้ให้ข้อมูลเรา เช่นนี้เป็นข้อจำกัดในการเก็บเอกสาร อีกรณี บางกรณีที่บางพื้นที่นั้นเราไม่สามารถขอใบเสร็จได้ หรือไม่สามารถขอให้เค้าเซ็นต์ได้ เพราะการสื่อสารยังยาก การเขียนยิ่งยากไปกว่า ดังนั้นเราอาจจะต้องมีการจัดการที่ควรจะต้องง่ายขึ้น และถูกต้องตามระเบียบ ดังนั้นนี่ก็เป็นปัญหาอีกปัญหาหนึ่งคือปัญหาเรื่องการจัดเก็บ

ดังนั้นวิธีแก้ก็คือ จ่ายไปก่อนและดูใบลงทะเบียนจากนั้นทำใบแทนที่ไม่สามารถลงใบเสร็จได้ แต่จะต้องมาจัดการทางฝั่งที่วิจัยอีกที

โจ :

คิดว่าการ เรียกใบเสร็จในการจ่ายค่าอะไรที่น่าจะเรียกได้ยากที่สุด

เชมชาติ :

คิดว่าน่าจะเป็นเรื่องของค่าตอบแทนคนให้ข้อมูล แต่เป็นเรื่องของใบสำคัญรับเงิน กับการแนบสำเนาบัตรประชาชน แต่ต้องเป็นคนเฉพาะกลุ่ม เช่นคนกลุ่มเปราะบางกลุ่มที่ไม่มีบัตรประชาชน ก็ทำให้เจอปัญหาการระบุตัวตน จำเป็นต้องขอ เบอร์โท หรือเป็นไปได้จะเป็นนอกรับรองหรือไม่ หรือให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นคนดูแลเขาเป็นผู้เซ็นรับรอง แต่บางครั้งเขาก็ไม่ได้รับโดยตรง

โจ :

เป็นข้อจำกัดที่แหล่งทุนไม่ได้มองเป็นว่ามีปัญหาการจ่ายเงินกลุ่มเปราะบางที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน ที่เป็นกลุ่มวิจัยของเรา หรือการสื่อสารภาษาไทยที่ยังไม่ได้สื่อสารแล้วจะให้มาเซ็นก็เกิดความไม่ไว้วางใจ

เชมชาติ :

แหล่งทุนอาจจะมองเห็นคือระเบียบกำหนดไว้และแหล่งทุนก็ต้องทำตามระเบียบ เพราะหากทำผิดระเบียบและแหล่งทุนก็ต้องรับผิดชอบ

โจ :

เคยมีแหล่งทุนภายนอกที่เข้ามาดูใบเสร็จทุกใบไหม

เชมชาติ :

ส่วนใหญ่แหล่งทุนจะมองเรื่องผลงานเป็นหลัก ในเรื่องเงินนั้นแหล่งทุนสนใจเพียงให้สามารถนำมาจัดการให้บรรลุผล และคอยดูว่าใช้กมดหรือไม่ หากไม่หมดจะต้องคืน ก่อนหน้าที่เคยให้แบบทีเดียว แล้วนำมาบริหารจัดการเอง แต่ภายหลังมาไม่ว่าจะด้วยเรื่องการเมือง การตรวจสอบที่เข้ามาเยอะทำให้จะต้องมีใบเสร็จเก็บไว้ที่นักวิจัย แล้วจึงจะมาตรวจสอบ

ทั้งนี้ที่ผ่านมาแหล่งทุนภายนอกที่เข้ามาตรวจสอบ ไม่รวมของมหาวิทยาลัย มีแค่โครงการเดียว คือ สสส. แต่เวลานั้นเป็นกรณีที่ทำประเด็นค่อนข้างใหญ่จึงถูกจับมาให้ตรวจสอบ แต่ไม่น่ากังวลเนื่องจาก สสส. นั้นมีการตรวจบัญชี ดังนั้นจึงสบายใจได้ว่าผู้ตรวจบัญชีมีครบแล้ว ที่เหลือก็ให้ทางที่เข้ามาตรวจสอบ สสส. มาตกลงกับทาง

ผู้ตรวจบัญชีของเราเอง แต่ก็ไม่มี การเข้ามาตรวจว่าเราใช้จ่ายถูกต้องไหม อีกอย่างคือเราต้องรายงานการเงินตาม เอกสารให้ถูกต้องด้วย

โจ :

เหมือนโครงการวิจัย มีคนรับผิดชอบหลักของโครงการในเรื่องการเงินคือหัวหน้า เช่นได้รับรองทุกเอกสาร มากไปกว่านั้นมีข้อจำกัดอื่น ๆ อีกหรือไม่

เขมชาติ :

ในเรื่องของใบเสร็จแต่ละโครงการให้ส่วนของเอกสารทางการเงินทุกอย่างเก็บไว้ที่หัวหน้าโครงการ แต่ ประเด็นคือหัวหน้าโครงการอาจจะด้วยเหตุผลประการใดทำให้ใบเสร็จหาย จึงมองว่ามีข้อเสนอว่าให้มีแหล่งเดียว เลยที่สามารถเก็บใบเสร็จทุกอย่าง หรือแปลงใบเสร็จจากเอกสารมาเป็นแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ประหยัดพื้นที่ ในตอนนี้แหล่งทุนบางแหล่งทุนเริ่มยอมรับเอกสารการเงินที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์แล้ว แต่จะต้องเอกสารที่อยู่ใน รูปแบบของกระดาษไว้กลางคือเอกสารที่เป็นตัวจริงเก็บไว้ ราว 5 – 10 ปี เช่น สสส. วช. ตอนนี้ให้ upload ไว้ใน ระบบ และตรวจสอบจากที่นั่นนั้ เมื่อมีส่วนไหนที่น่าสงสัยก็จึงเรียกตรวจในส่วนนั้น

ข้อดีของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์คือ ส่งได้เลย ไม่ต้องกลัวว่าไฟล์จะหาย มทำให้ นักวิจัยมีการบริหารการเงินที่ ดี แต่ข้อเสียคือ จะเหนื่อยกับที่มวิจัยมากขึ้นในการที่จะต้องจัดการ

โจ :

มีเครื่องมือไหนที่ใช้ในบริหารการเงิน

เขมชาติ :

ใช้โปรแกรม Microsoft Excel เนื่องจากเป็นโปรแกรมที่ตอบโจทย์ เพราะบางครั้งไม่ต้องการโปรแกรม สำเร็จรูป กัด ๆ ตอนนี้ สวสส. วช. สสส. ค่อนข้างใช้รูปแบบใกล้เคียงกัน คือในส่วนของรายงานก็จะดูรายรับ รายจ่ายคงเหลือ และดูยอดเงินยกมา แต่ในส่วนของการใช้งานที่ใช้มาแล้วคิดว่าโอเคเป็นของตามร่างExcel สสส. ที่เป็น บน. 1., บน. 2. กับอีกอันคือตารางรายงานของ สวสส. ที่ปรับมาจากของ สสส. ทำให้เราดูและสามารถคุม เงินในตัวบัญชีและเงินในมือได้ หรืออีกวิธีคือทำขึ้นเอง เพียงดูว่ากิจกรรมหนึ่งใช้เงินอะไรบ้าง รายรับเท่าไร รายจ่ายเท่าไร กล่าวคือใช้ตัว Excel เป็นตัวปรับ

โจ :

Microsoft Excel ตามของ สสส. ใ้ยากไหม

เชมชาติ :

ไม่ยากถ้ามีความชำนาญในการใช้โปรแกรมอยู่แล้ว แต่มีความยากในตอนแรกเนื่องจากต้องเห็นข้อมูลโครงการทั้งหมดมาก่อน เริ่มจากการตั้งกิจกรรม และจากนั้นให้รหัสกิจกรรม แล้วป้อนข้อมูลทั้งหมด จากนั้นป้อนรหัสกิจกรรม แล้วข้อมูลทั้งหมดจะเชื่อมโยงเข้าสู่ตัวตัดยอด รายรับ รายจ่ายคงเหลือ

แต่มีข้อเสียคือหากตั้งรหัสกิจกรรมผิด ใส่รหัสกิจกรรมผิด เนื่องจากเป็นโปรแกรมอัตโนมัติทำให้ต้องแก้ไขใหม่ทั้งหมด แต่คิดว่า Microsoft Excel เป็นโปรแกรมที่เป็นพื้นฐานและตอบโจทย์มากที่สุด เข้าถึงง่ายที่สุด แต่ถ้ากลับสู่สามัญก็คิดมือ เขียนเป็นตารางสมุดบัญชีแต่ใช้วิธีนี้จะย้อนดูรายการค่อนข้างยาก

โจ : ความแตกต่างระหว่างโครงการวิจัยประเภท วิจัยเอกสารกับวิจัยลงพื้นที่

เชมชาติ :

แตกต่างกันมาก กรณีที่เป็นการวิจัยเอกสารจะเน้นคำตอบแทนค่าหนังสือเป็นหลัก แต่กรณีลงพื้นที่มันจะมีความหลากหลายกว่า เพราะการลงพื้นที่ต้องมีการเคลียร์หน้างาน เพราะหน้างานบางอย่างไม่สามารถควบคุมเงินได้ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือการบริหารความเสี่ยงเฉพาะหน้า กรณีเอกสารจะไม่ค่อยมี แต่จะพบมากในกรณีลงพื้นที่

โจ : ซึ่งจะต้องใช้เงินเยอะตามมาด้วย

เชมชาติ :

ประเด็นคือกรณีวิจัยเอกสารบางกรณีก็ต้องใช้เงินเยอะเช่น กรณีที่ต้องซื้อเอกสาร กับกรณีที่จะต้องมีผู้ทรงในการ เข้ามาชี้แจง แต่หากเป็นการลงพื้นที่งบประมาณจะค่อนข้างไปทางที่ต้องให้ผู้เข้าร่วมกับค่าเดินทาง ค่าอยู่ค่ากิน ของทั้งทีมวิจัยและของผู้เข้าร่วม คือมีคนรับเงินเยอะ และหลายด้าน เอกสารที่ต้องประกอบในการเบิกจ่ายก็เยอะทั้งเรื่องของใบเซ็นชื่อ ใบสำคัญรับเงินแนบกับบัตรประชาชน

โจ : ประเด็นที่ 3 แนวทางแก้ไขการบริหารการเงิน วิจัย

เขมชาติ :

ปัญหาอุปสรรคตั้งแต่แรกเริ่ม มันเป็นปัญหาจากระเบียบของแหล่งทุนที่เปลี่ยนแปลงไปต่างๆ นานา แต่ถามว่าเราบังคับเปลี่ยนตามเราได้หรือไม่ก็เป็นไปไม่ได้ ดังนั้นจึงมองว่าจะต้องศึกษาระเบียบข้อบังคับของแหล่งทุนภายนอกว่า ใช้อย่างไรดูว่ารายการไหนเบิกได้หรือ และแต่ละแหล่งทุนมีการจัดการอย่างไร

อีกประเด็นหนึ่งคือวิธีการที่ง่ายที่สุด คือศึกษาทางปฏิบัติคือสอบถามเจ้าหน้าที่และประสานงานอย่างใกล้ชิด เพราะอย่างน้อยในฐานะที่เป็นแหล่งทุนเขายินดีที่จะตอบ เพราะหากเราทำถูกต้องตามระเบียบของแหล่งทุนแล้วก็จะทำให้ง่ายต่อทางแหล่งทุนเองในการจัดการ แต่หากมีปัญหาภาระงานจะตกอยู่กับเจ้าหน้าที่ ดังนั้นจะเห็นว่าเจ้าหน้าที่เกือบทุกแหล่งทุนค่อนข้างให้ความร่วมมือกับเรา

อีกวิธีที่ได้มาจากประสบการณ์คือในการขอโครงการใหม่จะต้องดูบริบทของแหล่งทุนก่อนว่า อยากให้งบประมาณกับโครงการที่มีลักษณะของกิจกรรมเป็นอย่างไร แล้วจึงออกแบบโครงการให้สอดคล้องกับงบประมาณและเรื่องของไตรมาสในการโอนเงินแต่ละงวด เพราะจะทำให้เราใช้เงินได้ตามกรอบงบประมาณ ต้องใช้เวลากับ proposal ค่อนข้างมาก เพื่อการออกแบบกิจกรรมโครงการให้สอดคล้องกับงบประมาณได้

มากไปกว่านั้น แหล่งทุนภายนอกที่เป็นภาครัฐที่เป็น PMU ของเรา กับแหล่งทุนภายนอกที่เป็นองค์กรระหว่างประเทศ มองว่าแหล่งทุนภายนอกที่เป็นองค์กรระหว่างประเทศจะมีความเข้มข้นกว่า เช่น UNICEF คือแหล่งทุนจะมีความเข้มข้นเรื่องเงินมา เนื่องจากจะเห็นว่ามีจัดการเรื่องเงินเป็นไตรมาส ต้องใช้เงินให้ เป็นไปตามกรอบกิจกรรมแต่ละไตรมาส มองว่าบางที่อาจจะเข้มงวดไป เพราะบางครั้งเราไม่สามารถออกแบบกิจกรรมได้ตรงตัวขนาดนั้น เพราะมีปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องจัดการเยอะอยู่

นอกจากนี้ที่มีโครงการหัวหน้าโครงการ อาจจะต้องแบ่งกันช่วยดูเรื่องของระเบียบว่าแต่ละส่วนมีระเบียบอย่างไรเพื่อให้เกิดความสอดคล้อง เพราะแหล่งทุนแต่ละแหล่งทุนภายนอกมีการใช้ระเบียบที่ต่างกัน หรือหากจะให้ดีคือประสานงานเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด บางแหล่งทุนมีกรอบ Excel หรือคู่มือในการตั้งงบประมาณไว้หากแหล่งทุนไหนมีคู่มือดังกล่าวก็จะทำให้ง่ายต่อการจัดการ เพราะหากเราดำเนินงานไปอย่างไม่มีกรอบจะทำให้เกิดปัญหา ดังนั้นในช่วงของการทำ Proposal ก็ควรประสานกับเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ต้น อะไรได้ อะไรไม่ได้ เท่าไหร่

โจ : อีกอย่างหนึ่งที่น่าจะแก้ไขได้คือ การที่แหล่งทุนให้เงินทดลองจ่ายมาน้อย ทำให้ต้องยืมเงินมหาศาล

เขมชาติ :

ที่ผ่านมายืมเงินหัวหน้าโครงการ เพราะมีหลายโครงการที่แหล่งทุนยังไม่โอนเงินเข้ามาแต่กิจกรรมต้องเดินและมีระยะเวลาของโครงการ เคยมีกรณีที่ยืมเงินทดลองจ่ายจากมหาศาล แต่กรณีนี้ต้องมีการคาดการณ์ระยะเวลาการจ่ายเงินของแหล่งทุนด้วย เพราะต้องนำเงินมาคืนส่วนที่ทดลองจ่ายตามกำหนดเวลา เพราะมีการระบุวันเวลาที่ต้องคืนด้วย

โจ : เคยมีปัญหาโครงการไม่เสร็จไม่จบไหม

เชมชาติ :

โครงการไม่เสร็จหรือไม่จบจะไม่ค่อยมี แต่จะมีที่จบช้ากว่ากำหนด เนื่องจากปัญหาเรื่องของผู้ทรง ในในการอ่าน หรือการแก้ไข แต่เนื่องจากเป็นปัญหาทางวิชาการที่มองว่าจะไม่แก้ หรือแก้แต่ไม่ตรงตามความต้องการของผู้ทรง ทำให้ต้องต่อรองกัน และอีกกรณีคือเรื่องของแหล่งทุน เนื่องจากบางครั้งที่ทุนเหลือแต่แหล่งทุนนั้นมองว่าจะขยายเวลาให้แล้วนำเงินที่เหลือไปจัดกิจกรรมหรือเวที หรืออะไรบางอย่างเพื่อใช้เงินตรงนี้ ทำให้มีงานเพิ่มขึ้น

โจ : จากระบบการณที่ผ่านมา คิดว่าเจ้าหน้าที่ของคณะควรจะมีส่วนช่วยเหลืออะไรให้ดีขึ้น

เชมชาติ :

มองว่าช่วยเหลือจริงๆแล้วคือกรอบการวิจัย เนื่องจากผู้ช่วยวิจัยบางคนไม่ได้ประสบการณ์ในการทำงานวิจัยมาก่อน ดังนั้น อาจจะเข้ามาช่วยช่วยในการดูระเบียบเงื่อนไขการวิจัยของแต่ละแหล่งทุน ว่าแหล่งทุนไหนต้องตั้งงบประมาณเท่าไร อย่างไร หรือทำอะไรให้ ให้สร้าง Excel ให้เลย และอีกประเด็นมองว่าเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายมีศักยภาพเพียงพอที่จะเข้ามาช่วยในการวิจัย อาจจะไม่ใช่ฝ่ายวิจัยเท่านั้น เช่นเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน ที่จะเข้ามาช่วยในการเข้ามาดูแลเรื่องเงินได้ดีกว่าผู้ประสานงานโครงการได้ดีกว่า แต่ต้องดูอีกทีว่าจะเข้ามาช่วยในลักษณะของงานประจำหรือ Part time จะทำให้งานเข้ามาอยู่ภายใต้ส่วนหนึ่งของคณะด้วย

จะต้องมีสถานที่เก็บเอกสาร เป็นส่วนกลางของคณะ ทั้งนี้เนื่องจากว่าปีหนึ่งคณะก็มีการจัดทำหลายโครงการ ดังนั้นจึงน่าจะมีการจัดระบบดี ๆ เพื่อเก็บเอกสารเกี่ยวกับการวิจัยแยกเป็นปี เนื่องจากหากว่ามีหน่วยงานภายนอก หรือแหล่งทุนภายนอกเข้ามาขอ ดู หรือแม้กระทั่งหน่วยงานภายใน ดังนั้นจึงควรมีสถานที่เก็บรวบรวมเอกสารและมีรอบในการทำลาย แต่หากนักวิจัยเก็บเองอาจจะหายหรือทำลายเร็วกว่า และอีกทางอาจจะแปลงเอกสารเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ อย่างน้อยสามารถเรียกเอกสารและส่งเป็นไฟล์ได้

ทั้งนี้บทบาทของฝ่ายการเงินของคณะนั้นจะเป็นบทบาทเสริม ตามความต้องการของโครงการ ถ้าหัวหน้าโครงการสามารถจัดการเองได้ก็ไม่ต้องการเงินส่วนนี้ แต่หากต้องการให้ฝ่ายการเงินเข้ามาช่วยจัดการก็เข้ามาเสริม ทั้งนี้การช่วยงานจัดการนี้ไม่ใช่การเข้ามาตรวจสอบ สิ่งที่น่ากังวลอีกอย่างคือเมื่อมีเจ้าหน้าที่การเงินเข้ามา จะเข้ามาทำงานในลักษณะของการตรวจสอบ ไม่ใช่หนุนเสริม จะทำให้กลายเป็นอุปสรรคอีกข้อหนึ่ง

ทั้งนี้โครงการใหม่ๆที่จะทำ แล้วจะต้องให้เจ้าหน้าที่การเงินในการรับรอง มองว่าเจ้าหน้าที่การเงินควรจะเข้ามาเห็นโครงการตั้งแต่แรกเริ่ม จะทำให้เห็นภาพรวมได้ง่ายแล้วจะทำให้จัดการบริหารการเงินและบัญชีได้ง่ายขึ้น เพราะถ้าเป็นโครงการใหม่และมีอาจารย์ใหม่ทำหรือผู้ช่วยวิจัยคนใหม่ การเรียนรู้การทำวิจัยไม่ได้เสร็จสิ้น

ภายในไตรมาสเดียว อย่างน้อยต้องมีคนที่มีความสามารถเช่นนเจ้าหน้าที่การเงินคณะเข้ามาช่วยเสริมจะทำให้ไม่ต้องเริ่มต้นใหม่

ตอนนี้สิ่งที่สังเกตได้คือผู้ช่วยวิจัยเริ่มน้อยลง ไม่ค่อยมีคนใหม่ๆ เข้ามา หรือแม้ที่มีเข้ามา ก็เข้ามาเป็น ราย ขึ้นเท่านั้น ไม่ได้เข้ามาทั้งโครงการ ดังนั้นเมื่อผู้ช่วยวิจัยชุดเก่าหมดไปก็จะมีใครเข้ามาช่วยวิจัยและบริหารโครงการต่อ อาจจะต้องสร้างผู้ช่วยวิจัยใหม่ๆ ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง และอาจจะต้องให้ผู้ช่วยวิจัยทำในเรื่องวิชาการ ด้วยพร้อมกับบริหารโครงการเพื่อจะได้ไปพัฒนาต่อไป